

TREEBYHO pásová puška

MGR. JAN TETŘEV

Mnohokrát jsme psali o tom, že cesty vývoje zbraní jsou lemovány velkým počtem slepých uliček. Známe tisíce patentů, které se vztahují ke zbraním, ale kolik jich bylo vůbec aplikováno na víc než jednu zbraň? Myslíme si, že zvlášť v minulosti to byl jen zlomek přihlášených patentů. O to vzácnější bývají zbraně, které byly na základě neúspěšných patentů a vynálezů vyrobeny a dochovaly se do dnešní doby.

V roce 1855 na jihu Evropy dohasínala krymská válka, ve které západní státy v dojemné shodě s Turky vysvětlovaly carskému Rusku, že jeho expanze na jih ke strategickým úžinám Bospor a Dardanely má svoje meze. Probíhající válka s Rusy nepo-

chybně znamenala impulz pro britské vynálezce zbraní, aby armádě nabízeli své vynálezy.

Puškař Treeby se narodil v roce 1819 v Devonu v Anglii a byl dvakrát ženatý. Z obou manželství si pořídil dohromady deset dětí. Zemřel 7. prosince 1874. Nejvíc informací o jeho činnosti na poli zbraní jsme našli ve světovém seznamu puškařů Eugena Heera. Zjistíme z něj, že Treeby je připomínán v Londýně v letech 1855–1862. Působil na Oxford Street.

Dne 11. července 1855 dostal patent číslo 1552 na pušku s „nekonečným“ zásobníkem nebo spíše s nekonečným pásem nábojů a 21. listopadu 1855

» Treebyho puška ráže 13 mm

je mu údajně přiznáno zlepšení tohoto patentu pod číslem 2629. Další zlepšení svého patentu Treeby přihlásil v roce 1858 a obdržel na něj patent číslo 1306 z téhož roku. Poslední zlepšení mu patentovali k 16. říjnu 1858 pod číslem 2310. Uvádí se, že zbraň byla zkonstruována už v roce 1854, takže na ní pracoval nejméně čtyři, spíše však pět let.

Ještě v prosinci 1861 dostává Treeby patent na stroj k vrtání otvorů ve skalách a dalších tvrdých materiálech. Zřejmě už v té době dával od zbraní ruce pryč. Jeho puška díru do světa neudělala.

Pás nábojových komor

Padesátá léta 19. století byla zlatou érou perkusních zbraní, mezi něž patří také revolverové pušky. Jenomže jak známo, kapacitu válce revolverových pušek nelze donekonečna

ha křesadlových nebo perkusních zadovek, nýbrž za hlaveň, kde budou fixovány a po výstřelu jednoduchým způsobem odstraněny. Vzal tedy čtrnáct komor, kterým dal mírně kónický tvar a poměrně tlusté stěny. Na konci každé komory byl píston, na který se přikládala zápalka, a každá komora se nabíjela zepředu. Komory byly spojeny do pásu; díky pásu netrčely do stran, ale visely dolů. Objem zbraně tak nebyl katastrofální, ale také určitě ne malý.

Pás s komorami byl fixován v rámu za hlavní a posunoval se při natažení kohoutu. Ještě předtím, než střelec sáhl na kohout, musel nejprve za pomoci páky před pásem pootočit hlavní a posunout ji tak dopředu. Komora, určená k výstřelu, byla pevně stisknuta mezi válec a zadek hlavně – to kvůli zamezení úniku plynů. Aby se pás s komorami mohl posunout, muselo se spojení komory a hlavně uvolnit. Po natažení

» Na krku pažby je doplňované dřevo

zvyšovat, protože roste jeho objem a tím klesá praktická upotřebitelnost zbraně. Je to těžké a současně objemné. Pokud chtěl někdo zvýšit počet ran, které střelec vystřelí bez nabíjení, musel zvolit jiný než revolverový princip – pořád v perkusním systému. Mimochodem, v té době už v Americe vznikaly předchůdkyně pozdější winchesterovky, ale jejich výkony ještě nebyly nijak slavné.

Treeby dospěl k závěru, že komory by se měly umísťovat nikoli do válce jako u revolverů, ani do hlavně jako u mno-

kohoutu a posunutí komor se hlaveň zase vrátila do původní polohy a bylo možno vystřelit.

Umíme si představit, že někdo nedotáhl hlaveň a vystřelil. Komora, která nebyla dostatečně fixovaná, mohla potom způsobit havárii zbraně. A to nemluvíme o střepinkách zápalek, které se mohly zaklínit někde v mechanismu. To ovšem platilo i pro perkusní revolvery. Jisté je, že tento systém vyžadoval velmi přesnou výrobu, aby